અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

સિમેન્ટ માર્કેટિંગ કો. ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ સેલ્સ ટેક્સ, ઇન્દોર અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૩૦, ૧૯૭૯

[પી. એન. ભગવતી અને આર. એસ. પાઠક, ન્યાયમૂર્તિઓ]

મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧ code ૯૫૮, કલમ ૨(ઓ) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬, કલમ ૨(એચ) – 'વેચાણ કિંમત' – સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડર હેઠળ સિમેન્ટનું વેચાણ – ભાડાની રકમ – શું તે અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ વેચાણ કિંમતનો ભાગ છે.

મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮, કલમ ૪૩ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬, કલમ ૯(૨) – 'ખોટું' વળતર – અસીલની શુદ્ધ બુદ્ધિથી માન્યતા કે ભાડાની રકમ 'વેચાણ કિંમત' નો ભાગ નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ નથી – દંડ વસૂલવા યોગ્ય છે કે કેમ.

અસીલે (અપીલકર્તા) સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડરની જોગવાઈઓ અનુસાર સિમેન્ટના વેચાણના કેટલાક વ્યવહારો કર્યા હતા. રેલ્વે સ્ટેશન ગંતવ્ય કિંમત પર મફત ની કિંમતમાં જે ભાડાની રકમ સમાવિષ્ટ હતી અને જે ખરીદનાર દ્વારા ચૂકવવામાં આવી હતી, તેને ખરીદદારોને મોકલવામાં આવેલા ઇન્વોઇસમાં દર્શાવેલી કિંમતમાંથી બાદ કરવામાં આવી હતી. અસીલે એ આધાર પર કામ કર્યું કે ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય નથી, તેથી તેણે સબમિટ કરેલા વળતરમાં તે દર્શાવ્યું ન હતું.

આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનરે એવો અભિપ્રાય લીધો કે સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડરની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ બને છે અને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય છે, અને આકારણીના બે આદેશો પસાર કર્યા, એક સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ અને બીજો મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ, જેમાં

અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમને સમાવીને તેના પર ટેક્સ લાદવામાં આવ્યો અને અસીલ વળતરમાં કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે ભાડાની રકમ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાના આધારે તેના પર ભારે દંડ પણ કરવામાં આવ્યો.

વળતરમાં ભાડાની રકમને કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે ન દર્શાવવા બદલ દંડ લાદવા અને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ કરવાના પ્રશ્નો પર આ અદાલત સમક્ષની અપીલોમાં.

ઠરાવ્યું: ૧. (i) ભાડાની રકમ મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં તે વ્યાખ્યાના પ્રથમ ભાગની અંદર 'વેચાણ કિંમત' નો ભાગ બનાવે છે અને તેને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં યોગ્ય રીતે સમાવવામાં આવી હતી.

(ii) હિન્દુસ્તાન શુગર મિલ્સ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય કેસમાં આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડર, ૧૯૬૭ ની જોગવાઈઓના કારણે, જે અસીલ દ્વારા ખરીદદારો સાથે કરવામાં આવેલા સિમેન્ટના વેચાણના વ્યવહારોને સંચાલિત કરતી હતી, ભાડાની રકમ રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ,

૧૯૫૪ ની કલમ ૨(પી) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં સમાવિષ્ટ તે વ્યાખ્યાના પ્રથમ ભાગની અંદર વેચાણ કિંમતનો ભાગ બનાવે છે અને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય હતી. ઉક્ત નિર્ણય મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ પણ સમાન રીતે લાગુ થવો જોઈએ, કારણ કે મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) માં 'વેચાણ કિંમત' ની વ્યાખ્યા રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૨(પી) ના સમાન શબ્દોમાં છે.

૨(i) આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ અને ૧૯૫૬ ના સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૯ ની પેટા–કલમ (૨) હેઠળ અસીલ પર દંડ લાદવા માટે ન્યાયી નહોતા કારણ કે અસીલે જ્યારે વળતરમાં દર્શાવેલા કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ ન કર્યો ત્યારે તેણે 'ખોટું' વળતર ફાઇલ કર્યું હતું તેમ કહી શકાય નહીં.

(ii) દંડ લાદવાની જોગવાઈ કરતી મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ માટે જરૂરી છે કે અસીલે 'ખોટું' વળતર દાખલ કર્યું હોવું જોઈએ અને જ્યાં સુધી તેમાં જાણીજોઈને કરાયેલું કૃત્ય ન હોય ત્યાં સુધી વળતરને 'ખોટું' કહી શકાય નહીં. આ કલમ દંડાત્મક પ્રકૃતિની હોવાથી, જ્યાં

સુધી અચોક્કસ વળતર દાખલ કરવા પાછળ સદોષ મન ન હોય, ત્યાં સુધી દંડ લાદવા માટે આ કલમનો આશરો લઈ શકાય નહીં.

(iii) જ્યાં અસીલ શુદ્ધ બુદ્ધિથી એવી માન્યતા હેઠળ કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં કોઈ ચોક્કસ આઇટમનો સમાવેશ કરતો નથી કે તે આ પ્રકારે સમાવવા માટે જવાબદાર નથી, તો દંડ લાદવા માટે વળતરને 'ખોટું' વળતર કહીને વખોડી કાઢવું યોગ્ય રહેશે નહીં.

હિન્દુસ્તાન સ્ટીલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય, ૨૫ એસ.ટી.સી. ૨૧૧, નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

પ્રસ્તુત કેસમાં, અસીલે શુદ્ધ બુદ્ધિથી એવી માન્યતા હેઠળ કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ કર્યો ન હતો કે ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય નથી. અસીલની દલીલ શરૂઆતથી જ એ હતી કે મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં 'વેચાણ કિંમત' ની વ્યાખ્યાના યોગ્ય અર્થઘટન પર, ભાડાની રકમ વ્યાખ્યાની અંદર આવતી નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં

સમાવિષ્ટ થવા પાત્ર નથી. એવું કહી શકાય નહીં કે આ માત્ર ટેક્સ ચૂકવવાની જવાબદારીથી બચવાના હેતુ માટે લેવામાં આવેલી એક તુચ્છ દલીલ હતી. આ એક અત્યંત દલીલપાત્ર મુદ્દો હતો. અસીલ દ્વારા રાખવામાં આવેલી આ માન્યતા કે તે કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ કરવા માટે જવાબદાર નથી, તેને દૂષિત દાનતવાળી અથવા ગેરવાજબી કહી શકાય નહીં. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે અસીલે દંડ લાદવાની આવશ્યકતા ઊભી કરે તેવું 'ખોટું' વળતર ફાઇલ કર્યું હતું.

દીવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ૧૯૭૮ ની દીવાની અપીલ સંખ્યા ૧૯૧–૧૯૩.

૧–૮–૭૧ થી ૩૧–૭–૭૨ ના સમયગાળા માટે કેસ સંખ્યા ૧૧૮/૭૨–૭૩ માં, ૧–૮–૭૧ થી ૩૧–૭–૭૨ ના સમયગાળા માટે કેસ સંખ્યા ૮૪/૭૨–૭૩ માં (સેન્ટ્રલ) અને ૧૫–૧૧–૭૧ થી ૩૧–૭–૭૨ ના સમયગાળા માટે કેસ સંખ્યા ૧૧૮/૭૨–૭૩ માં ઇન્દોરના આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનરના તારીખ ૨૮–૧૨–૭૭ ના ચુકાદા અને આદેશ પરથી વિશેષ પરવાનગી દ્વારા અપીલો અને જે આદેશો તારીખ ૭–૧–૧૯૭૮ ના આદેશો દ્વારા સુધારવામાં આવ્યા હતા.

અપીલકર્તા વતી વી. એસ. દેસાઈ, બી. આર. અગરવાલા અને પી. જી. ગોખલે.

સામાવાળા વતી એસ. કે. ગંભીર.

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ભગવતી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

વિશેષ પરવાનગી દ્વારા આ અપીલો કાયદાના સમાન પ્રશ્નો ઊભા કરે છે અને તેમને એક જ ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવાનું અનુકૂળ રહેશે.

અસીલે ૧ ઓગસ્ટ, ૧ cricket૭૧ થી ૩૧ જુલાઈ, ૧૯૭૨ ના આકારણી સમયગાળા દરમિયાન સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડરની જોગવાઈઓ અનુસાર સિમેન્ટના વેચાણના કેટલાક વ્યવહારો કર્યા હતા અને મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ અસીલની સેલ્સ ટેક્સની આકારણીના માર્ગમાં એક પ્રશ્ન ઊભો થયો કે શું ભાડાની રકમ જે 'રેલ્વે સ્ટેશન ગંતવ્ય કિંમત પર મફત' માં સમાવિષ્ટ હતી, પરંતુ જે ખરીદદારો દ્વારા ચૂકવવામાં આવી હતી અને તેથી ખરીદદારોને મોકલવામાં આવેલા ઇન્વોઇસમાં દર્શાવેલી કિંમતમાંથી બાદ કરવામાં આવી હતી, તે વેચાણ કિંમતનો ભાગ બનાવે છે જેથી તે અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ થવા પાત્ર બને. અસીલે, એ આધાર પર કામ કરીને કે ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ

નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય નથી, તેને વળતરમાં દર્શાવી ન હતી, પરંતુ આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનરે એવો અભિપ્રાય લીધો કે સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડરની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ બને છે અને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય છે અને આ દૃષ્ટિકોણ પર, તેમણે આકારણીના બે આદેશો પસાર કર્યા, એક સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ હેઠળ અને બીજો મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ, જેમાં અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમને સમાવીને તેના પર ટેક્સ લાદવામાં આવ્યો અને અસીલ વળતરમાં કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે ભાડાની રકમ જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાના આધારે તેના પર ભારે દંડ પણ કરવામાં આવ્યો. આ જ પરિસ્થિતિ ૧૫ નવેમ્બર, ૧૯૭૧ થી ૩૧ જુલાઈ, ૧૯૭૨ ના આકારણી સમયગાળાના સંબંધમાં પણ પ્રવર્તતી હતી અને ભાડાની રકમને ટેક્સ હેઠળ લાવવા અને અસીલ પર ભારે દંડ લાદવાનો સમાન આદેશ આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર દ્વારા મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડર દ્વારા સંચાલિત સિમેન્ટના વેચાણના વ્યવહારોના સંબંધમાં ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ બને છે કે કેમ અને તે વેપારીના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ થવા પાત્ર છે કે કેમ તે પ્રશ્ન આ અદાલતમાં નિર્ણય માટે પેન્ડિંગ હોવાથી, અસીલે આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર દ્વારા

કરવામાં આવેલા આકારણીના આદેશો વિરુદ્ધ વિશેષ પરવાનગી દ્વારા સીધા આ અદાલતમાં અપીલો દાખલ કરી. અસીલે અપીલોમાં માત્ર અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમના સમાવેશને જ પડકાર્યો ન હતો, પરંતુ વળતરમાં ભાડાની રકમને કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે ન દર્શાવવા બદલ દંડ લાદવાના આદેશને પણ પડકાર્યો હતો.

જ્યાં સુધી પ્રથમ પ્રશ્નનો સંબંધ છે, એટલે કે, શું ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ બનાવે છે અને સેલ્સ ટેક્સને આધીન થવા માટે અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય છે, તે આ અદાલત દ્વારા હિન્દુસ્તાન શુગર મિલ્સ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય કેસમાં[1] તાજેતરમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા નિષ્કર્ષિત છે. આ અદાલત દ્વારા તે કેસમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે સિમેન્ટ કંટ્રોલ ઓર્ડર, ૧૯૬૭ ની જોગવાઈઓના કારણે, જે અસીલ દ્વારા ખરીદદારો સાથે કરવામાં આવેલા સિમેન્ટના વેચાણના વ્યવહારોને સંચાલિત કરતી હતી, ભાડાની રકમ રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૨(પી) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં સમાવિષ્ટ તે શબ્દની વ્યાખ્યાના પ્રથમ ભાગની અંદર વેચાણ કિંમતનો ભાગ બનાવે છે અને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય હતી. મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) માં 'વેચાણ

1 [૧૯૭૯] ૧ એસ.સી.આર. ૨૭૬

કિંમત' ની વ્યાખ્યા રાજસ્થાન સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૨(પી) ના સમાન શબ્દોમાં છે, અને તેથી આ નિર્ણય મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ હેઠળ પણ સમાન રીતે લાગુ થવો જોઈએ અને તે સ્વીકારવું જ જોઈએ કે ભાડાની રકમ મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં તે વ્યાખ્યાના પ્રથમ ભાગની અંદર વેચાણ કિંમતનો ભાગ બનાવે છે અને તેને અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં યોગ્ય રીતે સમાવવામાં આવી હતી.

અમે એ નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે હિન્દુસ્તાન શુગર મિલ્સ કેસમાં અસીલની રિવ્યુ એપ્લિકેશન મંજૂર કરતા આ અદાલત દ્વારા તારીખ ૩૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૯ ના આદેશમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો પ્રસ્તુત કેસમાં સમાન રીતે લાગુ પડે છે અને રાજ્ય અપીલકર્તા પ્રત્યે તે જ કરશે જે ન્યાયી અને વ્યાજબી છે, જે આ અદાલત દ્વારા તે આદેશમાં સૂચવવામાં આવ્યું છે.

વિચારણા માટે ઊભો થતો આગળનો પ્રશ્ન એ છે કે શું આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર વળતરમાં ભાડાની રકમને કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે ન દર્શાવવા બદલ અસીલ પર દંડ લાદવામાં ન્યાયી હતા. દંડ મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૯ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ એ આધારે લાદવામાં આવ્યો હતો કે

અસીલે વળતરમાં દર્શાવેલા કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ ન કરીને ખોટા વળતર રજૂ કર્યા હતા. હવે એ સમજવું મુશ્કેલ છે કે અસીલે 'ખોટા' વળતર ફાઇલ કર્યા હતા તેમ કેવી રીતે કહી શકાય, જ્યારે અસીલે જે કર્યું, એટલે કે કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ ન કરવો, તે એક શુદ્ધ બુદ્ધિની માન્યતા હેઠળ હતું કે ભાડાની રકમ વેચાણ કિંમતનો ભાગ નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ કરવા યોગ્ય નથી. અસીલની દલીલ શરૂઆતથી જ એ હતી કે મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૨(ઓ) અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૨(એચ) માં 'વેચાણ કિંમત' ની વ્યાખ્યાના યોગ્ય અર્થઘટન પર, ભાડાની રકમ વ્યાખ્યાની અંદર આવતી નથી અને કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ થવા પાત્ર નથી. આ જ કારણ હતું કે અસીલે તેના દ્વારા ફાઇલ કરાયેલા વળતરમાં કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ કર્યો ન હતો. હવે, એવું કહી શકાય નહીં કે આ માત્ર ટેક્સ ચૂકવવાની જવાબદારીથી બચવાના હેતુ માટે લેવામાં આવેલી એક તુચ્છ દલીલ હતી. આ એક અત્યંત દલીલપાત્ર મુદ્દો હતો જેના પર અદાલત દ્વારા ગંભીર વિચારણાની આવશ્યકતા હતી અને અસીલ દ્વારા રાખવામાં આવેલી આ માન્યતા કે તે કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ કરવા માટે જવાબદાર નથી, તેને દૂષિત દાનતવાળી અથવા ગેરવાજબી કહી શકાય નહીં. મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ માટે જે જરૂરી છે તે એ છે કે અસીલે 'ખોટું' વળતર ફાઇલ કર્યું હોવું જોઈએ અને જ્યાં સુધી તેમાં

જાણીજોઈને કરાયેલું કૃત્ય ન હોય ત્યાં સુધી વળતરને 'ખોટું' કહી શકાય નહીં. તે શક્ય છે કે જ્યાં વળતરની અચોક્કસતા અસીલના ભાગ પર કાળજીના અભાવના કારણે હોવાનો દાવો કરવામાં આવે અને આવી કાળજીના અભાવ માટે અસીલ તરફથી કોઈ વ્યાજબી ખુલાસો ઉપલબ્ધ ન હોય, ત્યાં અદાલત, કોઈ ચોક્કસ કેસમાં, જાણીજોઈને કરાયેલા કૃત્યનું અનુમાન કરી શકે છે અને વળતરને ખોટા વળતર તરીકે ઓળખાવી શકાય છે. પરંતુ જ્યાં અસીલ શુદ્ધ બુદ્ધિથી એવી માન્યતા હેઠળ કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં કોઈ ચોક્કસ આઇટમનો સમાવેશ કરતો નથી કે તે આ પ્રકારે સમાવવા માટે જવાબદાર નથી, તો દંડ લાદવા માટે વળતરને 'ખોટું' વળતર કહીને વખોડી કાઢવું યોગ્ય રહેશે નહીં. અમારો આ દૃષ્ટિકોણ આ અદાલતના હિન્દુસ્તાન સ્ટીલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય[2] કેસના નિર્ણય દ્વારા સમર્થિત છે જ્યાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે "ભલે લઘુત્તમ દંડ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો હોય, દંડ લાદવા માટે સક્ષમ સત્તાધિકારી દંડ લાદવાનો ઇનકાર કરવા માટે ન્યાયી રહેશે, જ્યારે અધિનિયમની જોગવાઈઓનું માત્ર તકનીકી ઉલ્લંઘન હોય અથવા જ્યાં ઉલ્લંઘન એવી શુદ્ધ બુદ્ધિની માન્યતામાંથી ઉદ્ભવતું હોય કે કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત રીતે કાર્ય કરવા માટે વ્યક્તિ જવાબદાર નથી..."

---

2 ૨૫ એ.ટી.સી. ૨૧૧

આ પ્રારંભિક બાબત છે કે દંડ લાદવાની જોગવાઈ કરતી મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ દંડાત્મક પ્રકૃતિની છે અને જ્યાં સુધી અચોક્કસ વળતર દાખલ કરવા પાછળ સદોષ મન ન હોય, ત્યાં સુધી દંડ લાદવા માટે આ કલમનો આશરો લઈ શકાય નહીં. જો મહેસૂલ વતી રજૂ કરાયેલા દૃષ્ટિકોણને સ્વીકારવામાં આવે, તો પરિણામ એ આવશે કે ભલે અસીલ શુદ્ધ બુદ્ધિથી એવી દલીલ કરે કે કોઈ ચોક્કસ આઇટમ કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં સમાવિષ્ટ થવા પાત્ર નથી, તો પણ તેણે તેને પોતાના વળતરમાં કરપાત્ર ટર્નઓવરના ભાગ રૂપે દર્શાવવી પડશે અને જો તેની દલીલ અંતે અદાલત દ્વારા સ્વીકારવા યોગ્ય ન જણાય તો તે દંડ માટે જવાબદાર ઠરશે તેવા ભય હેઠળ તેના પર ટેક્સ ચૂકવવો પડશે. વિધાનમંડળનો આશય ક્યારેય આવો હોઈ શકે નહીં.

તેથી, અમારો એ અભિપ્રાય છે કે અસીલે જ્યારે વળતરમાં દર્શાવેલા કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમનો સમાવેશ ન કર્યો ત્યારે તેણે 'ખોટા' વળતર ફાઇલ કર્યા હતા તેમ કહી શકાય નહીં અને આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિશનર મધ્ય પ્રદેશ જનરલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૮ ની કલમ ૪૩ અને સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૯ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ અસીલ પર દંડ લાદવા માટે ન્યાયી નહોતા.

અમે તદનુસાર અપીલોને ત્યાં સુધી ફગાવી દઈએ છીએ જ્યાં સુધી તે અસીલના કરપાત્ર ટર્નઓવરમાં ભાડાની રકમના સમાવેશ વિરુદ્ધ નિર્દેશિત છે પરંતુ અપીલોને ત્યાં સુધી મંજૂર કરીએ છીએ જ્યાં સુધી તે દંડ લાદવાના સંબંધમાં છે અને આસિસ્ટન્ટ સેલ્સ ટેક્સ કમિંશનર દ્વારા અસીલ પર દડ લાદતા પસાર કરાયેલા આદેશોને રદ કરીએ છીએ.

અપીલોના ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ રહેશે નહીં.

અપીલો આંશિક રીતે મંજૂર થઈ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.